

Eksamensopgave EU-ret, BA(jur.), maj 2024

Rettevejledning opgave 1

1.1.

Der er tale om en servicevirksomhed omfattet af servicedirektivet, idet denne type virksomhed ikke omfattes af nogle af undtagelserne i direktivets art. 2, jf. pensum s. 768 f. Da Christina etablerer sig, skal sagsforholdet bedømmes i henhold til servicedirektivets kapitel III og V. Vi ved med sikkerhed, at førstnævnte kapitel også finder anvendelse, hvor der som her er tale om et internt sagsforhold, og det antages i pensum, at kapitel V også kan anvendes i sager uden grænseoverskridende elementer, jf. pensum s. 774. Fordi der også stilles et krav om, at man har arbejdet et par år hos en kloakmester, kan man overveje, om forholdet er omfattet af direktiv 2005/36. Dette direktiv finder imidlertid alene anvendelse på grænseoverskridende forhold og kan således ikke anvendes i denne del af opgaven.

Det er først relevant at overveje, om det er berettiget at stille et krav om en bevilling, hvilket skal vurderes efter direktivets art. 9 om tilladelsesordninger. Ordningen synes at opfylde de tre krav, der følger af denne bestemmelse, idet den ikke forskelsbehandler, kan begrundes i tvingende almene hensyn og er proportional. Arbejdet som kloakmester har således stor betydning for den generelle sundhed.

Christina berøres ikke af kravet om 2 års arbejdserfaring, og derfor forventes det ikke, at de studerende behandler dette krav særskilt. Hvis de gør, skal det vurderes efter art. 10, og denne bestemmelse synes ikke overtrådt. Det bemærkes, at kravet ikke omfattes af art. 14, nr. 8, idet der ikke stilles krav om, at man har arbejdet i medlemsstat A i 2 år.

Tilladelsen gives kun for tre år, men efter art. 11 skal en tilladelse være tidsubegrænset, medmindre betingelserne i denne bestemmelse er opfyldt. Der er ikke tale om, at tilladelsen fornys automatisk, eller at antallet af mulige tilladelser er begrænset, og derfor skal det vurderes, om begrænsningen er begrundet i et tvingende alment hensyn (og om det er proportionalt), jf. pensum s. 778 f. Det synes mest oplagt, at der ikke er

nogen sådan begrundelse i dette tilfælde, men det er dog her mere diskussionen end resultatet, der er afgørende.

Kravet om en ansvarsforsikring skal vurderes efter art. 23. Den studerende skal se, at det endnu ikke er afklaret i praksis, om reglerne i kapitel V kan anvendes i sager af intern karakter, men kan godt (ligesom pensum) antage, at det er tilfældet.

For at kunne stille et krav om forsikring skal ydelsen frembringe en direkte og særlig fare for sundheden og sikkerheden, ligesom det er et krav, at forsikringen er passende i forhold til risikoens art og omfang, jf. art. 23, stk. 1. Da der synes potentielt at være sundhedsskader og bygningskader knyttet til denne type virksomhed, synes kravene at være opfyldt. Antager den studerende, at kapitel V ikke kan anvendes i den foreliggende sag, kan kravet alternativt vurderes efter art. 10. Igen er det afgørende, om kravet er begrundet og proportionalt, og vurderingen er i dette tilfælde formentlig mindre striks.

1.2.

Christina får ikke lov til at drive sin virksomhed i selskabsform. Der er ikke tale om, at selskabet afvises, fordi det er et udenlandsk selskab, og forholdet er derfor ikke omfattet af servicedirektivets art. 14, nr. 1. Da kravet dog vedrører den retlige form, som kan anvendes til servicevirksomheden, kan man overveje, om forholdet omfattes af art. 14, nr. 3. Bestemmelsens ordlyd synes dog at indikere at rette sig mod krav stillet til den tjenesteyder, som er etableret i en anden medlemsstat og ønsker at lave en etablering i en anden medlemsstat. Der henvises således til agenturer, filialer eller datterselskaber, hvilket er retlige former for sekundære etableringer. Selvom art. 14 også finder anvendelse på interne forhold, er det ikke oplagt at denne bestemmelse regulerer en primær etablering som Christinas. Dette bør dog diskuteres.

Antager man, at kravet ikke omfattes af art. 14, nr. 3, omfattes kravet af art. 15, stk. 2, litra b. Det skal herefter vurderes, om kravet opfylder betingelserne i art. 15, stk. 3 om ikke-forskelsbehandling, nødvendighed og proportionalitet. Det er svært at se, hvorfor

en sådan virksomhed ikke skulle drives i selskabsform, og derfor er kravene mest oplagt ikke opfyldt.

Nogle studerende mener, at medlemsstaten ikke vil anerkende det udenlandske selskab og vil derfor anvende art. 49/54 TEUF. Det er imidlertid ikke det der sker i opgaven, idet medlemsstaten blot ikke vil acceptere, at aktiviteten drives i selskabsform (uanset hvor selskabet er stiftet).

I relation til bopælskravet skal det først overvejes, om kravet fra kommunen omfattes af servicedirektivet. Direktivet omfatter krav i forbindelse med en etablering af servicevirksomhed, jf. således art. 14 og 15. 'Krav' defineres i art. 4, nr. 7 således, at det bl.a. omfatter enhver betingelse eller begrænsning, der er fastsat i love eller administrative bestemmelser. Dette kunne også omfatte et krav stillet af kommunen, men det er uklart, om det er nok, at kravet stilles i forbindelse med, at der skal løses opgaver for kommunen, eller om direktivet kun omfatter krav, der er stillet for 'overhovedet' at kunne drive servicevirksomhed. Formuleringen i art. 14 og 15 hvorefter disse alene omfatter krav, som regulerer adgangen til at optage eller udøve servicevirksomhed, peger nok på det sidstnævnte, men da spørgsmålet ikke har været forelagt Domstolen, er der plads til, at den studerende kan argumentere for et andet resultat. Selvom man antager, at et sådant krav omfattes af art. 14 og 15, må det konstateres, at et krav om bopæl i en bestemt kommune ikke synes at være omfattet af de krav, der opremses i de to bestemmelser, og konklusionen er således, at servicedirektivet ikke kan anvendes på denne type krav. Særligt bemærkes, at bopælskravet ikke er et territorielt krav omfattet af art. 10, stk. 4 og art. 15, stk. 2, litra a. Det er således ikke et krav, der er knyttet til bevillingen, og ydermere ikke et krav der forhindrer, at man udfører opgaver i bestemte geografiske områder.

Det kan overvejes, om bopælskravet er en restriktion i strid med etableringsretten i TEUF art. 49, men forudsat Christina stadig driver virksomheden i eget navn (og ikke i det udenlandske selskab), så vil forholdet være internt, og vil således ikke være beskyttet af etableringsretten.

1.3.

Da der er tale om et lovreguleret hverv i medlemsstat B, er forholdet omfattet af direktiv 2005/36. Forholdet omfattes således ikke af servicedirektivet, da dette viger for direktiv 2005/36, jf. servicedirektivets art. 3, stk. 1, litra d.

Da Christina ikke planlægger at etablere sig i medlemsstat B, men alene at levere grænseoverskridende tjenesteydelse, skal forholdet vurderes efter direktivets art. 5-9, jf. pensum s. 760. Forholdet synes omfattet af art. 5, stk. 1, litra b, idet det er planen at tage til medlemsstat B for at udføre opgaverne. Da erhvervet ikke synes at være lovreguleret i medlemsstat A, er det et krav, at Christina har udøvet kloakmestervirksomhed i mindst et år i medlemsstat A, og da dette krav er opfyldt, kan medlemsstat B ikke begrænse hendes adgang til at udøve denne aktivitet i medlemsstat B. Det bemærkes, at pensum s. 760 alene nævner, at der efter art. 5 gælder særlige regler for det tilfælde, at tjenesteyderen flytter til en anden medlemsstat. Men den nævnte regel i art. 5 er gennemgået til forelæsningerne, ligesom pensum henviser til, at der findes en særlig regel herom, og derfor må de studerende forventes at orientere sig i direktivet.

Rettevejledning opgave 2:

Kravene stilles ikke af en medlemsstat, men et golfforbund, der som udgangspunkt er et privat foretagende. Da forbundet beskrives som magtfuldt, og da dets turneringer har stor tilslutning, må det dog antages, at det har en retlig autonomi, der gør, at det er forpligtet til at overholde traktatens regler om fri bevægelighed, jf. pensum s. 306 f.

Det første krav er en teknisk specifikation, og grundet det forhold, at den indføres uden varsel, bør de studerende overveje, om kravet skulle være notificeret efter informationsproceduredirektivet. Dette direktiv omfatter dog kun forpligtelser for medlemsstaterne og standardiseringsorganer, jf. pensum s. 702. Dernæst skal det vurderes om kravet er i strid med art. 34 TEUF. Der er mest oplagt tale om en anvendelsesregel, der således skal henføres til kategorien 'andet'. Henset til at det må antages at få afsmittende effekt på mange forbrugere, at professionelle golfspillere skal bruge disse golfkøller, må det også antages, at det påvirker afsætningen af disse betydeligt. Det er ikke en diskriminerende regel, idet det forhold, at den lokale producent af køller er hurtig til at omstille sig, ikke giver baggrund for at antage, at denne er særligt tilgodeset. Andre – udenlandske – producenter kunne jo tilsvarende omstille sig. Ikke-diskriminerende anvendelsesregler kan dog begrundes efter Cassis-hensyn og art. 36-hensyn, forudsat de er proportionale. Domstolen har dog tidligere i en sag afgjort efter art. 56 TEUF, tilkendegivet, at de vil være tilbageholdende med at prøve regler indført for at deltage i en konkurrence, og som kan have en sportslig begrundelse, jf. hertil C-51/96 og C-191/97, *Deliège*, omtalt pensum s. 627 f. Overført til nærværende sag betyder det nok, at kravet kan begrundes og er proportionelt.

Der stilles diskriminerende gebyrkrav. Dette rammer de professionelle golfspillere, der lever af at spille golf, og disse er selvstændige erhvervsdrivende, idet de leverer tjenesteydelser. Det forhold, at deres indkomst må formodes delvist at bestå af sponsorater, ændrer ikke ved, at de er tjenesteydere, jf. pensum s. 627. En sådan form for servicevirksomhed er umiddelbart omfattet af servicedirektivet, men spørgsmålet er, om direktivet finder anvendelse på krav fastsat af et privat forbund. Definitionen af et 'krav' i direktivets art. 4, nr. 7, omfatter også kollektive regler som faglige

sammenslutninger og erhvervsorganisationer har vedtaget som led i deres retlige autonomi. Det rejser spørgsmålet, om det også omfatter kollektive regler, når de udstedes af et sportsforbund. Ordlyden tyder ikke på det, men omvendt er det klart, at Domstolens fortolkning af reglerne om fri bevægelighed, omfatter alle organisationer, der udsteder denne type kollektive regler. Her er resultatet ikke afgørende, idet det afgørende er de studerendes diskussion.

Hvis den studerende antager, at forholdet omfattes af direktivet, vil kravet være i strid med direktivets art. 16, idet det er diskriminerende. Da det ikke er nærliggende, at Golfer kan betragtes som en tjenesteyder, er det ikke relevant at anvende direktivets art. 20.

Hvis man ikke antager, at forholdet omfattes af direktivet, skal situationen vurderes efter art. 56, idet det antages, at professionelle golfspillere pålægges det højere gebyr. Art. 56 forbyder diskrimination, og da der her ikke er nogen saglig begrundelse for forskelsbehandlingen, er bestemmelsen overtrådt.

Caddies kan være både selvstændige erhvervsdrivende hyret af en professionel golfspiller, eller være ansat af en professionel golfspiller. I sidstnævnte tilfælde er det dog ikke oplagt at anvende art. 45 TEUF, idet kravet til caddies reelt rammer den professionelle golfspiller, som ikke kan gøre brug af sin ansatte. Nogle studerende antager, at caddies er ansat enten hos Golfer, eller golfbanerne hvor turneringerne foregår, og vil derfor anvende art. 45 TEUF. Selvom sådanne ansættelser ikke er normale, vil det ikke trække ned, at den studerende laver en sådan forkert antagelse.

Kravet om, hvilke krav der skal stilles til caddies, kan være omfattet af direktiv 2005/36, idet det kan forhindre caddies fra andre lande i at deltage. Men spørgsmålet er, om dette direktiv omfatter krav stillet af en privat organisation som denne. Efter direktivets ordlyd omfatter det krav til lovreguleret hverv fastsat af en medlemsstat, men Domstolen har fortolket direktivet således, at det også omfatter krav, som fastsættes ved generelt anvendelige kollektive overenskomster, jf. pensum s. 758 f. Det synes

nærliggende, at det også kan omfatte regler fastsat af et dominerende golfforbund, som i praksis regulerer muligheden for at være professionel caddie. Er det tilfældet, kan udenlandske caddies, som er etableret i andre medlemsstater, påberåbe sig kravet om gensidig anerkendelse, forudsat at de har arbejdet som caddie i et år, jf. ovenfor. Udenlandske caddies, som har etableret sig, kan evt. påberåbe reglerne i direktivets art. 13 ff., jf. pensum s. 760 f.

Hvis de studerende argumenterer for, at man ikke kan anvende direktiv 2005/36 på regler fastsat af et golfforbund, bør de alternativt overveje at anvende servicedirektivet på forholdet. Her er diskussionen parallel med det ovenfor anførte. Hvis den studerende antager, at kravet omfattes af servicedirektivet, vil kravet mest oplagt skulle vurderes efter art. 16 i direktivet, idet det påvirker udenlandske caddies adgang til at arbejde i medlemsstaten og omfattes ikke af undtagelserne i art. 17. Der er tale om et ikke-diskriminerende krav, og det synes ikke at kunne begrundes i de fire hensyn som opremses i art. 16, stk. 1 og 3. Derfor synes kravet at være i strid med direktivet. Hvis det antages, at forholdet ikke omfattes af servicedirektivet, er det mest nærliggende at bedømme kravet efter art. 56 TEUF.